№ 40 თბილისი 23. ხუთშაბათი 1889 თბილისი 23. ხუთშაბათი № 40

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲦᲘᲠᲘᲡ

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲬᲔᲠᲘ ᲓᲐᲜᲐᲮᲕᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲣᲤᲠᲝ ᲛᲘᲬᲔᲠᲘᲡ: თბილისი რედაქციის ფრანკლინის ქუჩა, ბასტამოვის სახლი, № 5, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიის სათავად აზნაურთ ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1889 საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი 1877—1889

გამგე კომიტეტი „ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოებისა შეუძლებელ მოსწყვლილთა შემწეობისთვის“ უმორჩილესად სთხოვს წესდების ძალით (პარაგრაფი მე-7) წევრთა - დამფუძნებელთა ტფილისის საადგილ-მამულო ბანკისა და სხვათა საპატიო და ნამდვილ წევრთა ამა საზოგადოებისათა, რომ მობრძანდნენ საგანგებო საზოგადო კრებაზედ ამ 1889 წელს, თებერვლის 26. დილის 10 საათზედ, ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა ბანკის სადგომში.

კრების განსახილველი საგანი არის:

გამგე კომიტეტის მოხსენება, **თუ როგორ და რა საშუალებით მოუზიონ ტფილისის თავად-აზნაურთ სკოლას შესაფერი საკუთარი ხასლი.**

(3—1)

ტფილისი, 22 თებერვალი

გლეხ-კაცთა ყოფა-ცხოვრება და ქონებითი შემძლებელობა ყველაზედ ძლიერ დამოკიდებულია სამუშაო და თითო-ოროლა მოცადს საქონელზედ. იგი გლეხი დარიბად ითვლება, ვისაც სამუშაო საქონელი არა ჰქონია და ერთი ძროხა მაინც არ უდგია, რომ წველას გამოარჩეს და წელიწადში ერთი ხარ მაინც გაზარდოს ბოლოს და მოსაყენებლად. ამ თავ-და-თავ წყარო გლეხის კეთილდღეობისას ორი უბედურება თან სდევს: ერთი საქონლის ჭირი, რომელიც ხშირად ცარიელზედ დასვამს ხოლმე გლეხსა და მეორე ქურდობა, რომელის შიშით ჯერ ძვირად უჯდება შენახვა საქონლისა და მერე იმისთანა ამბავსაც დაატეხავს ხოლმე თავზედ, რომ ძვირად მოგვლილსა და შენახულს საქონელს ხელიდან აცლის.

საქონლის ჭირს ჩვენებური გლეხი დვთის წყრომას აბრალებს და ამ უბედურობას მოთმინებით ემორჩილება, როგორც დვთისაგან მოგვლენილს წყრომასა. ამიტომაც გაჩნდება სადმე ჭირი თუ არა, ვლეხ-კაცი, თუმცა ჭკაცხცახებს ჩემს საქონელს არ მოერიოს და არ დაგვიდუშოვო, მაგრამ ჭირის თავიდამ ასაცდენად არაფერს თავდარიგში არ შედის და ყველაფერს თავის გულადგილზე ბედზე მიგდებს ხოლმე. გარეგანამაც ამ შემთხვევაში არავითარი შემწეობა არ უჩანს. თვითონ საზოგადოება სოფლისა ყოველს ამაზე მიერ უებულია, არაფერს ჭნიდვლობს, არაფერს ზრუნავს და ეს უნადვლელობა, უზრუნველობა იქამდე მიდის, რომ სოფლის მოხელენი არამც თუ საჭიროდ ჭნედვენ ჭირის მოგვლენის დროს რაიმე გასაფრთხილებელი წესი და რიგი დაიცვან, არამედ არც-კი აცნობებენ ხოლმე უმაღლესს მთავრობას, რომ სოფელს ეს უბედურება ეწვიოო. ამ სახით საქონლის ჭირისანობის დროს გლეხი ყოველად უმწეოდ და უნუგეშოდ არის დარჩენილი: არც თვითონ სცდილობს უბედურება აიცილოს თავიდამ და არც არავინ სხვა მას გარეშემი და თავისუფალად მოარული ჭირი მუსრს აკლებს.

ეს ხომ ესეა, მაგრამ ჩვენებური გლეხ-კაცი ისე ჭირისაგან ვნებული არ არის, როგორც ქურდობისაგან. ჯერ ისა, რომ ჭირი, დვთის მადლით, იშვიათია. მეორე ისა, რომ ჭირი თუ თან გიტანს საქონელს, მარტო ამით აზარალებს ხოლმე გლეხ-კაცსა. მოუკლავს ჭირი საქონელსა, აღლად დმერთს ასე უნებებიაო, იტყვის და დვთის ნებას ასე თუ ისე ემორჩილება მ

-ᲐᲠᲐᲑᲗᲐ ᲠᲘᲪᲮᲕᲘ ᲰᲛᲐᲢᲣᲚᲝᲑᲓᲐ, ᲔᲠᲗᲘᲗᲝᲠᲐᲓ ᲰᲮᲓᲔᲑᲝᲓᲐ. ᲖᲐᲓᲒᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲘᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲡᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲘᲗ ᲬᲐᲠᲑᲘᲪ ᲐᲠ ᲨᲔᲣᲠᲩᲘᲐᲗ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲬᲧᲕᲔᲢᲘᲡ, ᲐᲠ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲐᲖᲘᲠᲓᲐ ᲢᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲣᲚᲔᲑᲚᲐᲓ. ᲐᲛ ᲗᲐᲕ-ᲓᲐ-ᲗᲐᲕ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡ ᲒᲚᲔᲮᲘᲡ ᲙᲔᲗᲘᲚᲓᲦᲔᲑᲝᲑᲘᲡᲐᲡ ᲝᲠᲘ ᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲐ ᲗᲐᲜᲐ ᲡᲯᲔᲕᲡ: ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲭᲘᲠᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ᲪᲐᲠᲘᲔᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲐᲓ ᲓᲐᲡᲕᲐᲛᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲥᲣᲠᲓᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲨᲘᲨᲘᲗ ᲯᲔᲠ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲣᲯᲓᲔᲑᲐ ᲨᲔᲜᲐᲮᲕᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲛᲑᲐᲕᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲢᲔᲮᲐᲕᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲓᲔᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲓᲐ ᲨᲔᲐᲠᲩᲘᲜᲔᲜ. ᲡᲝᲤᲚᲘᲡ ᲛᲝᲮᲔᲚᲔᲜᲘ ᲮᲝᲛ ᲐᲠᲘᲡᲗᲐᲜᲐᲛᲐᲓ ᲨᲔᲛᲬᲧᲠᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲠᲬᲣᲜᲔᲑᲓᲐᲜ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲜᲔᲑᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲐᲮᲚᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲛᲑᲐᲕᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲢᲔᲮᲐᲕᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘ ᲒᲐᲖᲠᲓᲘᲚᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲨᲔᲜᲐᲮᲣᲚᲘᲡ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘᲓᲐᲜ ᲐᲪᲚᲘᲡ.

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲖᲐᲓᲘᲒᲘ

XVI[*])

ᲐᲒᲐᲖᲐᲯᲘ

როცა ზადიგი მიეიდა იმ ადგილას, საცა საზღვარია კლდოვანის არაბეთისა და სირიისა, გაიარა ერთის გამაგრებულის ციხის წინ, საიდგანაც შეიარაღებული არაბები გამოდიოდნენ. ზადიგს გარს შემოერტყნენ ეს არაბები და დაუწყეს ყვირილი:

— ყველაფერი, რაც-კი მოგეძევება, ჩვენია და თითონ შენც ჩვენს ბატონს ეკუთვნოო.

ზადიგმა პასუხად ხმალზე წაიღო ხელი. იმისმა ლონიერმა და მხნე მოსამსახურემაც ბატონს მიჰბაძა და ხმალი ამოიძრო ქარქაშიდგან. ამათ პირქვე დაამხეს ის არაბნი, რომელნიც-კი შეპყრობას უპირებდნენ, მაგრამ

*) იხ. „ივერია“ №№ 12, 14, 19, 25, 31 და 37.

ᲓᲐ ᲡᲐᲝᲐᲛᲘᲜᲖᲔ ᲗᲘᲗᲝᲜᲗᲒᲝ ᲛᲝᲘᲡᲣᲠᲐ

ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲡᲐᲒᲐᲜ ᲬᲧᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲮᲕᲐᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲜᲔᲑᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲐᲮᲚᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲛᲑᲐᲕᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲢᲔᲮᲐᲕᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘ ᲒᲐᲖᲠᲓᲘᲚᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘᲓᲐᲜ ᲐᲪᲚᲘᲡ.

ᲔᲡ ᲮᲝᲛ ᲔᲡᲔᲐ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜᲔᲑᲣᲠᲘ ᲒᲚᲔᲮ-ᲙᲐᲪᲘ ᲘᲡᲔ ᲭᲘᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲕᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲥᲣᲠᲓᲝᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ. ᲯᲔᲠ ᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛ ᲭᲘᲠᲘ, ᲓᲕᲗᲘᲡ ᲛᲐᲓᲚᲘᲗ, ᲘᲨᲕᲘᲗᲘᲡᲐ. ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛ ᲭᲘᲠᲘ თუ თან გიტანს საქონელს, მარტო ამით აზარალებს ხოლმე გლეხ-კაცსა. მოუკლავს ᲭᲘᲠᲘᲡ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ, ᲐᲚᲐᲓᲐᲓ ᲓᲛᲔᲠᲗᲘᲡ ᲐᲡᲔ ᲣᲜᲔᲑᲔᲑᲘᲐᲝ, ᲘᲢᲘᲧᲕᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲕᲗᲘᲡ ᲜᲔᲑᲐᲡ ᲐᲡᲔ თუ ᲘᲡᲔ ᲔᲛᲝᲠᲩᲘᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘᲡᲐ და ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲗᲝᲜ ᲛᲝᲛᲘᲡᲣᲠᲐᲗ ᲠᲘᲪᲮᲕᲘᲗ ᲰᲛᲐᲢᲣᲚᲝᲑᲓᲐ. ᲖᲐᲓᲒᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲘᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲡᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲘᲗ ᲬᲐᲠᲑᲘᲪ ᲐᲠ ᲨᲔᲣᲠᲩᲘᲐᲗ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲬᲧᲕᲔᲢᲘᲡ, ᲐᲠ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲐᲖᲘᲠᲓᲐ ᲢᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲣᲚᲔᲑᲚᲐᲓ. ᲐᲛ ᲗᲐᲕ-ᲓᲐ-ᲗᲐᲕ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡ ᲒᲚᲔᲮᲘᲡ ᲙᲔᲗᲘᲚᲓᲦᲔᲑᲝᲑᲘᲡᲐᲡ ᲝᲠᲘ ᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲐ ᲗᲐᲜᲐ ᲡᲯᲔᲕᲡ: ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲭᲘᲠᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ᲪᲐᲠᲘᲔᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲐᲓ ᲓᲐᲡᲕᲐᲛᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲥᲣᲠᲓᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲨᲘᲨᲘᲗ ᲯᲔᲠ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲣᲯᲓᲔᲑᲐ ᲨᲔᲜᲐᲮᲕᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲛᲑᲐᲕᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲢᲔᲮᲐᲕᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘ ᲒᲐᲖᲠᲓᲘᲚᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘᲓᲐᲜ ᲐᲪᲚᲘᲡ.

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲖᲐᲓᲘᲒᲘ

XVI[*])

ᲐᲒᲐᲖᲐᲯᲘ

როცა ზადიგი მიეიდა იმ ადგილას, საცა საზღვარია კლდოვანის არაბეთისა და სირიისა, გაიარა ერთის გამაგრებულის ციხის წინ, საიდგანაც შეიარაღებული არაბები გამოდიოდნენ. ზადიგს გარს შემოერტყნენ ეს არაბები და დაუწყეს ყვირილი:

— ყველაფერი, რაც-კი მოგეძევება, ჩვენია და თითონ შენც ჩვენს ბატონს ეკუთვნოო.

ზადიგმა პასუხად ხმალზე წაიღო ხელი. იმისმა ლონიერმა და მხნე მოსამსახურემაც ბატონს მიჰბაძა და ხმალი ამოიძრო ქარქაშიდგან. ამათ პირქვე დაამხეს ის არაბნი, რომელნიც-კი შეპყრობას უპირებდნენ, მაგრამ

*) იხ. „ივერია“ №№ 12, 14, 19, 25, 31 და 37.

ᲓᲐ ᲡᲐᲝᲐᲛᲘᲜᲖᲔ ᲗᲘᲗᲝᲜᲗᲒᲝ ᲛᲝᲘᲡᲣᲠᲐ

ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲡᲐᲒᲐᲜ ᲬᲧᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲮᲕᲐᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲜᲔᲑᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲐᲮᲚᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲛᲑᲐᲕᲡᲐᲪ ᲓᲐᲐᲢᲔᲮᲐᲕᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘ ᲒᲐᲖᲠᲓᲘᲚᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘᲓᲐᲜ ᲐᲪᲚᲘᲡ.

ᲔᲡ ᲮᲝᲛ ᲔᲡᲔᲐ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜᲔᲑᲣᲠᲘ ᲒᲚᲔᲮ-ᲙᲐᲪᲘ ᲘᲡᲔ ᲭᲘᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲕᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲥᲣᲠᲓᲝᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ. ᲯᲔᲠ ᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛ ᲭᲘᲠᲘ, ᲓᲕᲗᲘᲡ ᲛᲐᲓᲚᲘᲗ, ᲘᲨᲕᲘᲗᲘᲡᲐ. ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛ ᲭᲘᲠᲘ თუ თან გიტანს საქონელს, მარტო ამით აზარალებს ხოლმე გლეხ-კაცსა. მოუკლავს ᲭᲘᲠᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ, ᲐᲚᲐᲓᲐᲓ ᲓᲛᲔᲠᲗᲘᲡ ᲐᲡᲔ ᲣᲜᲔᲑᲔᲑᲘᲐᲝ, ᲘᲢᲘᲧᲕᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲕᲗᲘᲡ ᲜᲔᲑᲐᲡ ᲐᲡᲔ თუ ᲘᲡᲔ ᲔᲛᲝᲠᲩᲘᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲚᲘᲡᲐ და ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲗᲝᲜ ᲛᲝᲛᲘᲡᲣᲠᲐᲗ ᲠᲘᲪᲮᲕᲘᲗ ᲰᲛᲐᲢᲣᲚᲝᲑᲓᲐ. ᲖᲐᲓᲒᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲘᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲡᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲘᲗ ᲬᲐᲠᲑᲘᲪ ᲐᲠ ᲨᲔᲣᲠᲩᲘᲐᲗ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲬᲧᲕᲔᲢᲘᲡ, ᲐᲠ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲐᲖᲘᲠᲓᲐ ᲢᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲣᲚᲔᲑᲚᲐᲓ. ᲐᲛ ᲗᲐᲕ-ᲓᲐ-ᲗᲐᲕ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡ ᲒᲚᲔᲮᲘᲡ ᲙᲔᲗᲘᲚᲓᲦᲔᲑᲝᲑᲘᲡᲐᲡ ᲝᲠᲘ ᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲐ ᲗᲐᲜᲐ ᲡᲯᲔᲕᲡ: ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ ᲭᲘᲠᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ᲪᲐᲠᲘᲔᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲐᲓ ᲓᲐᲡᲕᲐᲛᲡ ᲮᲝᲚᲛᲔ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲥᲣᲠᲓᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲨᲘᲨᲘᲗ ᲯᲔᲠ ᲫᲕᲘᲠᲐᲓ ᲣᲯᲓᲔᲑᲐ ᲨᲔᲜᲐᲮᲕᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡ

Препровождаю Мировому Судьѣ на дальнѣйшее распоряженіе.

დღეს აქამომდე ეს ქურდობა, თითქმის ადმოჩენილი და ქურდიც თითქმის ხელში დაჭერილი, გაურჩეველი და გამოუძიებელია. რა თქმა უნდა, ქურდიც ეხლა ხელიდამ დამძვრალია და ნაქურდალიც შეჭმული, ან სადმე ცხრა მთას იქით გადაკარგული. ის დღეა და ეს დღე საწყალი პატრონი კამბეჩისა დადის ხან პრისტავთან, ხან მომრიგებელ-მოსამართლესთან და ვერა კმაუოფილება ვერ მიუღია. სახელებიც-კი არ იცის იმ თანრებისა, რომ საჩივარი შეიტანოს. ამას წინად მისულიუო პრისტავთან: ასლი (კოპია) მიბოძეო იმ ქადალდისა, რომელიც მომრიგებელ-მოსამართლეს გაუგზავნეთო, მინდა ბინის პატრონ თათრების სახელები ამოვსწერო. ო და პრისტავს არამც თუ ასლი მიუცია, გამოუგდია კიდეც. ამკარაა, დღეს გეში ამ ქურდობისა, ეგრე ცხადად მიტანილი, დაკარგულია და ვინ იცის,—უბედური გლეხი უკვე ნაპოვნს დანაკარგსა ხელ-ახლად იპოვის თუ არა. ადვილად საფიქრებელია, რომ გლეხი ამ შემთხვევაში ვედარას გახდება და ამ სახით ნაპოვნი კამბეჩი ხომ წაუვიდა ხელიდან და წაუვიდა, ამ ერთის თვის მისვლა-მოსვლის ხარჯი და მოცდენაც ზედ დაადო. აი ჭირი, რომელიც დღე უოველ გლეხკაცს თავზედ დასტრიალებს!.. აი გლეხ-კაცის უნუგეშობა და ქურდის ნუგეში!

ახალი ამბავი

*** გუშინ წინ, სამშაბათს, 21 თებერვალს, ბანკის ქართულს თეატრში ტფილისში მცხოვრებ გერმანელებს გამართული ჰქონდათ საყველიერო მასკარადი. მასკარადში უმეტესობა გერმანელობა დაესწრო, ცოტად თუ ბევრად შეძლებული. უცნობს არავის უშვებდნენ, ნილაბიანს ქალებსაც-კი ჰსინჯავდნენ და ბევრი გააბრუნეს კიდეც. მამაკაცი შესასვლელს ფასს ორ მანათს იხდიდა, ოდალაკი—ათ შაურს. მასკარადს უფრო შინაური, ოჯახური ხასიათი ჰქონდა, თუმცა ბევრნი იყვნენ დამსწრენი, ასე ბევრნი, რომ ქართულის თეატრის ორიე დარბაზში სცეკვადნენ, ერთში რომ ვერ დაეტიენენ. მასკარადში დამსწრენი მხოლოდ მეხუთე საათზედ დაიშალნენ და მხოლოდ ამ დროს მორჩნენ ცეკვა-თამაშსა და ვახშამს.

*** კვირას, 26 თებერვალს, ტფილისის კრუტოკუში დანიშნულია სამუსიკო და სალიტერატურო საღამო ტფილისის პროგიმნაზიის ღარიბ შეგირდების სასარგებლოდ. მონაწილეობას მიიღებენ: ბ-ნნი ლილინი, კენინა, ლიუდვიგოვი, ზარუდნაიას ქალი, ამიროვისა და სხვანი.

*** ჩვენ მიეიღეთ პატარა წიგნი, რომელშიაც სულ ათიოდე-თორმეტი ფურცელია, და რომელსაც ეწოდება: **Кавказская выставка предметовъ сельскаго хозяйства и промышленности 1889 года. Правила и программа выставки.** ეს წიგნი დაუბეჭდია მოშავალის გამოფენის გასამართავად დანიშნულს გამგე კომიტეტს იმ აზრით, რომ გაავებინოს მთელის კავკასიის მკვიდრთა, რა წესით იქმნება გამართული გამოფენა და რა პროგრამა უნდა შეასრულოს. სამწუხაროდ, ეს წესები და პროგრამა გამოფენისა მხოლოდ რუსულად არის დაბეჭდილი და არა აქაურს ენებზედ, როგორც მაგალითად ქართულად, სომხურად და თათრულად. ამ შემთხვევაში უფრო ბევრი გაიგებდა გამოფენის მნიშვნელობას და უფრო ბევრი მიიღებდა ცნობიერს მონაწილეობას ამ სასარგებლო საქმეში.

გამოფენა დაიწყება წელს შემოდგომაზე, 10 დეკემბრიდამ, და გასტანს 20 ოქტომბრამდე. თუ საჭირო იქნება, კავკასიის მთავარ-მმართველის ნებართვით, შეიძლება უფრო მეტს ხანსაც გასტანოს გამოფენამ. გამოფენაზე თერთმეტი განყოფილება იქნება. ექსპონენტებად შეიძლება იყვნენ მხოლოდ კავკასიისა და იმიერ კავკასიის მცხოვრებნი.

ეისაც უნდა მონაწილეობა მიიღოს გამოფენაში, ქალაღდი უნდა წარუდგინოს 15 აგვისტომდე გამგე კომიტეტს, ან კომიტეტის აგენტებს 1 აგვისტომდე.

*** გორის საქალაქო პროგიმნაზიის სასარგებლოდ გამართულს კონცერტზე დიდ-ძალი ხალხი დასწრებია. მონაწილენი კონცერტისა ყოფილან, ციციანოვი გარდა, თითო-ოროლა სხვანიც. საზოგადოებას მეტად მოსწონებია ციციანოვი სიმღერა და ზოგიერთი სათქმელი ორ-ორჯელ გაუმეორებინებიათ.

*** სოფელ შილდაში იქაურ მემამულეებისა და სოფლის სკოლის მასწავლელის თაოსნობით შემდგარა წრე და ამ წრეს გამოუწერია სხვა-და-სხვა ადგილობრივი ქართული და რუსული გაზეთები. აქამდე უგაზეთობისა გამო თავის დროზე ეერას გაეიგებდით ხოლმე და ეიყვითი გამოყურებულნიო. ახლა-კი, ღვთის მადლით, იმდენი გაზეთები მოგვდის, რომ ყოველ-გვარს ამბავს ეიგებთ, თუ ჩვენისა და თუ სხვა ქვეყნისასაო. გაზეთების წაკითხვით ახლა ყველას სალაპარაკოც გაგვიჩნდა, საქმე ეიშალეთო. ამისთანა სასარგებლო დაწყობილებისათვის სწორედ მადლობის ღირსნი არიან ამ საქმის დამწყობნი და მეთაოსნენიო.

*** **ქუთაისი:** ერთი კვირაა, რაც აქ განუწყეტლივი სწვიმს. რიონი ძალიან აღდგებულია და ღამის ნაპირებზე გადმოვიდეს.

*** **სასნგიდო:** ჩვენში აქამდე მხოლოდ ორი სკოლა არსებობდა. ერთი ალიაბათში და მეორე—კახში. დღეს სანგილოს შეემატა მესამე სკოლაც. მესამე სკოლა სამრეველოა და დაარსდა სოფელს ბელაქანში მღვდელის მამა გრ. ჯინჭველაძის შრომითა და მეცადინეობით, თუმცა აქ მართლ-მადიდებელნი მხოლოდ ექვსი კომლია, მაგრამ შეგირდები მაინც ბლომად მოგროვდა. პირველშივე შეიკრიბა 18 შეგირდი. შემოდგომაზე იმეული მათი რიცხვი ბევრად იმატებს, რადგან ბელაქანი დიდი სოფელია და თითქმის 1,500 კომლამდე ხალხი ითვლება.

*** **რაჭა:** ჩვენში ახალი საფოსტო გზა უკვე გაიმართა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ამ გზას ბევრი რამ აკლია. ქუთაისიდამ ონამდის სულ 109 ვერსია, მაგრამ ამ მანძილს საფოსტო ეტლ-ცხენებით სამს დღეს ვერ გაიგლით. ზოგან ეტლია წამბღარი, ზოგან ცხენები არ ვარგანან, ან ნაკლე ბადა ჰყავთ, ზოგან მეეტლენი არიან უფარგისნი. სხვაფრივ არა გვიშავს-რა რაკელებს, ცოტა თოფლმა და წვიმებმა გაგვიჭირა საქმე: გზები სულ გაგვიფუჭა, მისელა მოსცა გაგვიძნელა და ეს არის მიზეზი, რომ ჩვენს ამბებს მალ-მალე ვერ ეაცნობებთ ხოლმე გაზეთს.

*** გაზ. „С.-Пет. Вѣд.“-ი ამბობს, რომ სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს განსახილველად წარდგენილი ექმნება მალე წესდება ახალის რუს-ფრანგთა საზოგადოებისა, რომელსაც აზრად აქეს დაიწყოს მუშაობა ქვა-ნახშირისა და შავის ქვისა ახალ მადნებშიო. ძირის ფული ამ ახალს საზოგადოებას სამ მილიონ ფრანკამდე ექმნებაო.

*** გაზ. „Новости“-ი ამბობს, რომ ამიერ-კავკასიის რკინის გზას მერმისს 1890 წელს შეისყიდის ხაზინაო.

◆◆

პასუხი ბ-ნს სილ. ხუნდაძეს.

ამ წლის „ივერიის“ 12, 14 და 15 ნომრებში ბ-ნ სილ. ხუნდაძემ გამოილაშქრა ჩვენგან შედგენილს ქართულ გრამმატიკის სახელმძღვანელოზედ და, სწორედ მოგახსენოთ, ბევრი ისეთი რამ წარმოსთქვა, რომ, ვეეჭვობთ, დარბაისელს კაცს ეკადრებოდეს. ნაკლულევანების ჩვენება, რასაკვირველია, საჭიროა, და რიგიანი შემნიშვნელი, ვინც უნდა იყოს, მადლობის ღირსია, მაგრამ მისმა კილომ გაგვაკვირვა ერთობ: წამოჭაპანებული ეველრ დამბეერია. მთელი სახელმწიფო ასო-ასოა დაგლეჯილი და ეს ავაზაკი-კი ამბობს, რომ ამ ქვეყნად ყველაზედ უბედნიერესი კაცი მე ვარო. ოჰ, ბედო დაიღალო! ოჰ, განგებაო! ავაზაკი ბედნიერია და ბუნების უუმშვენიერესი არსება-კი, ვინ იცის, იქნება დაიღუპა, ან სიკვდილზე უარესს მდგომარეობაშია. ოჰ, ასტარტავ! რა მოგვიედა, რა დაგემართა, სადა ხარ?..

ისე გაატარა ზადიგმა მთელი ღამე, რომ ფიქრით ტანჯულს თვალი არ დაუხუჭნია. ირაჟრაჟა თუ არა, დაიწყო გამოკითხვა, მაგრამ არაეინ არა უთხრა-რა, ყველას თავისი საქმე ემურებოდა. იმ ღამეს ახალი მსხვერპლი ეპოვნათ და ნადაელს ინაწილებდნენ. ვისაც წასელა უნდოდა, ნება მიეცათ, და ზადიგმაც ისარგებლა ამ ნებართვით, გაუდგა გზას აღშფოთებული და მწუხარე ფიქრი არა ჭმორდებოდა. თვალ-წინ უდგა უბედური ასტარტა, მეფე მოაბდარი, თავისი ერთგული მეგობარი კადორი, ბედნიერი ავაზაკი არბოგადი, ბაბილონელ მდევართა მიერ შეპყრობილი საბრალო დედაკაცი და ყველა ის უბედურება და დაბრკოლება, რაც-კი გამოსცადა და გამოიარა.

ნაკადული ეველრ დამბეერია. მთელი სახელმწიფო ასო-ასოა დაგლეჯილი და ეს ავაზაკი-კი ამბობს, რომ ამ ქვეყნად ყველაზედ უბედნიერესი კაცი მე ვარო. ოჰ, ბედო დაიღალო! ოჰ, განგებაო! ავაზაკი ბედნიერია და ბუნების უუმშვენიერესი არსება-კი, ვინ იცის, იქნება დაიღუპა, ან სიკვდილზე უარესს მდგომარეობაშია. ოჰ, ასტარტავ! რა მოგვიედა, რა დაგემართა, სადა ხარ?..

ისე გაატარა ზადიგმა მთელი ღამე, რომ ფიქრით ტანჯულს თვალი არ დაუხუჭნია. ირაჟრაჟა თუ არა, დაიწყო გამოკითხვა, მაგრამ არაეინ არა უთხრა-რა, ყველას თავისი საქმე ემურებოდა. იმ ღამეს ახალი მსხვერპლი ეპოვნათ და ნადაელს ინაწილებდნენ. ვისაც წასელა უნდოდა, ნება მიეცათ, და ზადიგმაც ისარგებლა ამ ნებართვით, გაუდგა გზას აღშფოთებული და მწუხარე ფიქრი არა ჭმორდებოდა. თვალ-წინ უდგა უბედური ასტარტა, მეფე მოაბდარი, თავისი ერთგული მეგობარი კადორი, ბედნიერი ავაზაკი არბოგადი, ბაბილონელ მდევართა მიერ შეპყრობილი საბრალო დედაკაცი და ყველა ის უბედურება და დაბრკოლება, რაც-კი გამოსცადა და გამოიარა.

XVII

მეგობარი

ზადიგი არბოგადის ციხიდგან რამდენსამე ეჯზედ, ერთის პაწია მდინარეს კიდეზედ შესდგა და თავისს ბედს დასტიროდა, თავისი თავი უუნედურესს ადამიანად მიაჩნდა. ამ დროს დაინახა კიდესთანვე მწოლი მებადური, რომელსაც დაღალულს ხელში ბადე ეჭირა და თავისთვის ჰბუტბუტებდა:

— ადამიანთა შორის ყველაზედ უბედური მე ვარ. წინად გამოჩენილი ყველის ვაჭარი ვიყავი ბაბილონში და გამმარცვეს. ჩემს ცოლს ბადალი არ მოეძებნებოდა და იმნაც მიღალატა. ერთი უბადრუკი სახლი დამჩრა და ისიც გამიქურდეს და თავზედ დამნგრიეს. ქოხში გადავსახლდი, ერთადერთი ჩემი ნუგეში მებადურობა იყო, მაგრამ აგერ ჯერ ერთი თევზიც არ დამიჭერია. ოჰ, ჩემო ბადეე! შენ აღარ გადაგისვრი წყალში, ეხლა მე თითონ გადავარდები.

მებადურმა წამოიწია და მიუახლოდა მდინარეს, რომ თავი დაერჩო და ამ ქვეყნიურის უბედურებისაგან განთავისუფლებულ იყო როგორმე.

— ოჰო, სხვანაცა ყოფილან ჩემსავით უბედურნიო!—სთქვა ზადიგმა. მჯდარა ის დალოცვილი და იუპიტერივით ჰსჯის: ასე უნდაო და არა ისეო.

ენახოთ. რომ მკითხველმა თვალყურის დევნება ადვილად შესძლოს, უმჯობესია, კვალ და კვალ მიეყოლოთ მისგან წარმოთქმულს ჰაზრებს და რიგ-რიგობით პასუხი ეძლიოთ.

„რომელი მასწავლებელიც დღეს „აქედამ აქამდისით“ სელმძღვანელობს, ისეს ეგ წინასიტყვაობაც ვერ გასწერია-სო... „ჩვენ მხოლოდ აკტორის შაშა ბაკაკურეულს ამისთანა სიტყვასა, რომელიც ბაზეთ შეგირდსაც კარგად ესმის, არა თუ მასწავლებელს“.

საუბედუროდ, არა თუ „ბაზეთ შეგირდს“ მასწავლებელსაც ბევრს ეხედავთ დღეს ამისთანას, რომ სწორედ ისე უწინწევენ გასაკვეთს მოსწავლეებს, როგორც ჩვენ მოვიხსენეთ ჩვენს წინასიტყვაობაში. აი, ამ გარემოებამ გამოიწვია კიდეც რეპეტიციები სწავლის დროს, რომ შეიტყონ თუ, რამდენად ასრულებენ მასწავლებლები თავის მოვალეობას, ე. ი., რამდენად გარკვევით და შეგნებულად შეუსწავლებია საგანი მასწავლებელს მოსწავლისათვის. ეს რეპეტიციები მასწავლებლებზედ გამოლაშქრებული რევიზია გახლავს. მოგეხსენებთ უთუოდ კაცის ბუნების ანირებულება: რაც უნდა ნასწავლი და განეითარებული იყოს, შეუძლებელია, რომ ყოველთვის თავისი მოვალეობა რიგიანად ასასრულოს სხვა და სხვა გარემოების გამო. ვანა განთლებულს კაცს არ ესმის თავისი მოვალეობა? ესმის, მაგრამ, სამწუხაროდ, ხანდისხან ისიც გვერდს უვლის. ასე გაუჩენია იმ დალოცვილს ღმერთს კაცი, და რა ექნათ! ამიტომაც, რომ კაცმა თავის მოვალეობას გვერდი არ აუაროს, დარიგებას აძლევენ ან პედაგოგიურის რჩევის შემწეობით, ან წიგნებით, ან ჩვეულებრივ რეპეტიციებით. რომ კაცი თავის მოვალეობას ასრულებდეს, ანონიც საჭირო არ იქნებოდა, მაგრამ რაკი გულის კანონს ერთხელვე ულალატა კაცმა, თითონ კაცმავე შეჰქმნა კანონი, რომ არაეინ თავის წრეს არ გარდახდეს და თვით კანონ-

ვანია ტყვედ და არც ერთი აღარა მყავს: კაი ფასადა ვყიდი, თუ ლამაზები არიან. იმათი ხარისხოვანება არაფრად მიმაჩნია. დუხჭირი დედაკაცი, თუნდა დედოფალიც იყოს, კაი ფასად არ გაეა. იქნება თითონ მეც მიეყოდე ვისმე დედოფალი ასტარტა, ან საერთო ჩოჩქოლში მოჰკლეს სადმე, არ ვიცი და არც მინდა შეეტყო, პირ-იქით, ჩემს აზრით, თქვენც არ უნდა ინაღვლოთ ვიღაც ასტარტასათვის, ბუზადაც არ უნდა მიიჩნიოთ.

ასე ჭლაპარაკობდა არბოგადი, ბევრსა ჰსვამდა და სიტყვები ისე ერეოდა, რომ ზადიგს იმისის ლაპარაკისა აღარა ესმოდა-რა.

ყმაწვილი კაცი უძრაველად იდგა, გოგონა-დაბნეული, წელ-მოწყვეტილი. არბოგადი სულ სმაში იყო და ზედაზედ იმეორებდა, რომ მე ამ ქვეყნად ძალიან ბედნიერი კაცი ვარო: ზადიგსაც აქებებდა და ურჩევდა—ჩემისთანავე ბედნიერი გახდიო. დასასრულ ღვინო ისე მოეკიდა, რომ იქვე მიწოლილა და მიეძინა. ზადიგი-კი მთელს ღამეს საშინლად იყო აღელვებული.

— მაშ ეგრე ჰა, სულიანი ჭკუიდგან შეიშალა! ამბობდა იგი: დიაღ, ჭკუიდგან შემცდარა, მოუკლავსო. ცრემლის

შემდეგ მიეარდა მებადურს, დაიჭირა და დაუწყო ნუგეშინის ცემა. უთხრა, რომ უბედურს ანუგეშებს ხოლმე სხვის უბედურება, ტანჯვა და წვალება. ზოროასტრი ამბობს, რომ ეს ადამიანის ბოროტებას-კი არ უნდა მიეწეროს, ბუნების კანონია. მაშინ გული უბედურისაკენ მიგიწევს, რადგან ისიც შენისთანად, შენსავით უბედურად მიგაჩნია. ამ დროს რომ ადამიანმა ბედნიერის სიხარული და სიამოვნება იგრძნოს, შეურაკუოფა და გმობა იქნება ადამიანის ბუნებისა. ორი უბედური, ეითარცა ორი სუსტი ხე, ერთმანეთზე მიყრდნობილი, ადვილად გაუძლებს და აიტანს ელვა ქუხილს ცხოვრებისას.

— თქვენს უბედურებას რაღ ეჩაგრინებით და რადა ჰნებდებითო? ჰკითხა ყმაწვილმა კაცმა მებადურს.

— იმიტომ, რომ ბუნებ შეელისასა და ხსნისას ვერსადა ეხედავ. ბაბილონს ახლო მდებარე სოფელ დერლბაკის ერთი უბატიცემულესი მკვიდრთაგანი ეიყავი და მე და ჩემი ცოლი მთელს სახელმწიფოში საუკეთესო ნაღების ყველს ვადგენდით. ეს ყველი დედოფალს ასტარტასა და ზოროასტრიანელ ბოლსა და სახელ-განთქმულს მინისტრს ზადიგს ძალიან უყვარდათ.

ნიც თვალ ყურს ადევნებს ამ გარეწოებას. აი, ამ გარემოებით ეხელმძღვანელოდეთ ჩვენს წანასიტყვაობაშიაც, რომ „12 გვერდი სწავლების გარდაცემის მეთოდის ახსნას მოგვცდომეთო. ამას გარდა, სხვებიც არიან ისეთნი, რომელთაც პედაგოგიური სასწავლებელი არ გაუთავებიათ და უნდათ-კი თავიანთ ყმაწვილებს ასწავლონ, მაგრამ არ იციან, როგორ მოიქცნენ. ესეც არ უნდა დავიფიწყოთ: ჩვენ ვიცნობთ რამდენსამე რიგიანს დედას, რომელთაც ქართულის მეტი არა იციან-რა და დღემდის ძველებურად ასწავლიდნენ წერა კითხვას, მაგრამ ი. გოგებაშვილის დარიგება რომ ნახეს ანბანის შესწავლის შესახებ, სრულიად გამოიცვალეს სწავლების სისტემა და ჩინებულად დაუწყეს ქართულად წერა-კითხვის სწავლება. სხვა ენაზედაც მოიბოვება დარიგებათა, ამბობთ, სხვა ენაზედ არის რამ დარიგება რომელისამე საგნის შესწავლების შესახებ, თუ არა, ამას ჩვენ რას დავდევთ? ჩვენი საქმეა, ჩვენს ენაზედ გვქონდეს ყველაფერი, რაც-კი შეიძლება.

„ბევრი გრამატიკოსები“ არ ითქმისო, ბძანებს ბ-ნი სილ. ხუნდაძე.

რიცხვითი სახელი რომ გადაებედნა ბ-ნს სილ. ხუნდაძეს, ადვილად გაიგებდა, რომ ეგ შეცდომა კორრექტურულია ჩვენ არსად არ გვითქვამს „ასი კაცები და ორასი სახლები“. ექვს გვერდზედ (71—76 გ.) მაგაზედ გვაქვს ბაასი, რომ რიცხვითი სახელი არა თუ თითონ არ იხმარება მრავლობითს რიცხვში, არამედ თვით არსებითს სახელსაც მხოლოობითს რიცხვში მოითხოვს მრავლობით რიცხვის პირველს დაბოლოვებაში. მხოლოდ მრავლობით რიცხვის მეორე დაბოლოვებას შეეწყობება. მაშ, რატომ ბძანა? მისთვის მიგვინდეია ამის გამოცანა.

„ბავშა“ რად იხმარაო.

ამ სიტყვას ბევრ-ნაირად ხმარობენ და სანამდის არ დაუკიცდება რომელისამე მათგანის უპირატესობა, მანამდის არაკეთილი სიმპრთლე არ გაქესთ, ვეკოჭინოთ. საქართველოს

---

[1]) მართლა კორრექტურული შეცდომაა. რედ.

ᲘᲛᲐᲗᲝᲡ ᲡᲐᲮᲚᲨᲘ ᲔᲥᲔᲡᲐᲮᲘᲡ ᲧᲕᲔᲠᲣᲚᲘ ᲛᲘᲛᲥᲜᲓᲐ ᲮᲚᲛᲫᲦᲕᲔᲚᲘ.

ერთხელ ქალაქს წავედი ფულის მისაღებად. ბაბილონში რომ მივედი, შევიტყე, რომ დედოფალი და ზადიგი საღდაც გაქცეულიყვნენ. გავიქეცი ზადიგთან, რომელიც არასოდეს არ მენახა, და ვნახე, რომ იმისს სახლს კანონის ძალით პირ-ქვე ამობდა და სძარცვეიდა დიდებულის დესტრუქციის ერთი მოხელეთაგანი. ამ მოხელეს მეფის მიერ ნაბოძები უწყებაც ხელში ეჭირა. მაშინ დედოფლის მზარეულებთან მივირბინე: ერთმა მითხრა—მოკვდაო, მეორემ—ციხეშია დაპატიმრებულიო, მესამემ—გაიქცაო და ყველამ ერთად, რომ შენმა ყველის სასყიდელმა ჩაილულის წყალი დალია და ვეღარას მიიღებო. ცოლითურთ მიეყვანა ორკანთან, რომელიც ჩემს ყველსა ჰყიდულობდა ხოლმე, და შეეჩივნე ჩვენი უბედურება. ჩემს ცოლს დაჰპირდა შველას, მე-კი უარი მითხრა. ჩემი ცოლი ჩემს ნაღბის ყველზედ უთეთრესი იყო და ამიტომ ორკანმა იგი დაიტაცა და მე კი სახლიდგან გამომიძახა. აკადექი და ჩემს საყვარელს მეუღლეს სასოწარკვეთილებითა და ნაღველით სავსე წერილი მიგწერე. მინაწერის მიმტანისათვის ასე დავბარებინა: „ჰო, ჰო, ვიცნობ ამ წერილის მომწერს, გამიგონია იმისი სახელი... ამობმენ, რომ მშვენიერს ნაღბის ყველს აკეთებსო. დეე გაიკეთოს და გამომიგზავნოს, ფულს მივცემო“. ბოლოს გადაწყვეტე მართლ-მსაჯულებისათვის მომემართნა. სულ ექვსი ოქრო-ღა მომეძევებოდა. ორი ოქრო ჩემს ეფილისა და გზის მაჩვენებელისათვის უნდა მიმეცა, ორი—ბრალდებულისათვის და ორიც—უმთავრესის მოსამართლეს მდივნისათვის. ეს ფული რომ დავურიგე, ჯერ ჩემი საჩივარი გადაწყვეტილი არ იყო. დიაღ, სასამართლოს ჯერ საქე არ გაეთავებინა და მე-კი იმდენი ფული მქონდა დახარჯული, რომ იმად არც ჩემი ცოლი ეღირებოდა და არც ყველი. დაბრუნდი შინ, რომ სახლი გამეყიდნა და იქიდგან აღებულის ფულით ცოლი დამბრუნებინა. ჩვენი სახლი სამოცი ოქრო ჭღირდა, ხოლო რადგან მეტად გაჭირვებული ვიყავი და ჩქარა მინდოდა მომეშორებინა თავიდგან, ყველანი ოცეა სასყიდელს მაძლევდნენ. ვისაც პირველად მივმართე, იმან ოცდა ათი ოქრო მაძლია, მეორემ—ოცი, მესამემ—ათი, ის იყო უნდა გამეყიდნა კიდეც, რომ ამ დროს გაჩნდა გირკანის პრინცი და ყველაფერი

„რთველში“ — ᲒᲚᲮᲔᲠᲣᲚᲘ, „ᲒᲐᲒᲚᲔᲯᲣᲚᲘ“, „ᲒᲐᲒᲚᲔᲠᲔᲡ“; „თინიას მამითად“—ᲒᲚᲮᲔᲠᲣᲚᲘ; „ᲡᲣᲠᲐᲗᲘᲡ“—ᲓᲐᲒᲚᲔᲠᲐ.

ილია ჭავჭავაძე ᲒᲚᲮᲔᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ასე „განდეგილში“. შეᲒᲚᲮᲔᲑᲘᲐᲜ, ᲒᲚᲮᲔᲠᲘ, შეᲒᲚᲮᲔᲚᲔᲑᲘᲐ, ᲒᲚᲮᲐᲓᲘᲡ, ᲒᲚᲮᲔᲜᲘᲡ, გარდაᲒᲚᲮᲔᲤᲔᲜᲘᲡ, ᲒᲚᲮᲝᲜᲘᲡ და სხ. და სხ.

აკაკი ᲒᲚᲮᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ „ხარაბუზა და ფუტკარში“—შეᲒᲚᲮᲔᲓᲔᲡ ᲒᲚᲮᲔᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲒᲚᲮᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ; „სიმღერა მკის დროს“—შეᲒᲚᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲡ, ᲒᲚᲮᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ; „დამურაში“—ᲒᲚᲮᲐᲒᲘᲡ, ᲒᲚᲮᲐ.

*იქნება ბ-ნი სილ. ხუნდაძე სხვა სიტყვებშიაც უარ-ჰყოფს ამ ასოს?

მაშინ როგორ უნდა გამოვიქვეთ ᲒᲚᲮᲐᲒᲘ (აკაკის „სიპაბუკე“), ᲒᲚᲮᲝᲞᲝᲕᲘ, ᲒᲚᲮᲐ, ᲒᲚᲮᲘ, ᲒᲚᲮᲐᲠᲘᲐᲚᲘ, ᲒᲚᲮᲐ, ᲒᲚᲮᲔᲠᲘ?

ᲒᲚᲮᲝᲐ (ნ. ბარათა. „არაგვში“). ამას შემდეგ ბრძანებთ, რომ სიტყვას ᲒᲚᲮᲐᲠᲘ „დღეს ᲒᲚᲮᲔᲚᲐᲜᲘᲡ შეᲒᲚᲮᲝᲗ ᲡᲮᲐᲠᲘᲡᲐᲜᲘ (sic)“. ძველს მწერლებს უხმარიათ და ეწლიკე ᲒᲚᲮᲛᲐᲠᲝᲑᲔᲜ ᲗᲐᲜᲐᲒᲠᲔᲚᲘᲡ ᲒᲚᲮᲝᲜᲐᲡ. ᲒᲚᲮᲝᲜᲐᲡ-კი ᲒᲚᲮᲝᲜᲐᲡ ᲒᲚᲮᲝᲜᲐᲡ ᲒᲚᲮᲝᲜᲐᲡ

მეტად გაჰბეგრონ ერი და მეტი სარჯი დაეწოლონ კისერზე, არამედ აირჩიეთ ისინი, ეინც თქვენ შორის აღზრდილა და თქვენს უფლებას იცავს!“

გასართობი

ამერიკის არტისტს კირლ ბელიუს დიდი სახელი აქვს გავარდნილი და ეს სახელი ისეთსცენო ხელოვნებით არა აქვს მოპოვებული, როგორც ეშვიათის სილამაზით. ამ სილამაზის გამო რამდენჯერმე მოუწდომებიათ კიდევ იმისი მოკვლა. ამ უკანასკნელს ორს წელიწადს, მაგალითებრ, ბელიუს 3,000 სიყვარულის წერილი მოეღია ამერიკელ ქალთაგან. ნახევარი ამ რიცხვისა ხელმოუწერელი იყო თურე და ნახევარზედაც ხელი ეწერა და ქალები სთხოვდნენ — შეგვირთე და ამდენი და ამდენი მზითევი გვაქვსო. ამ 3,000-ში ერეკანი აგრეთვე მისს კოსინი, რომელსაც ჭაკა-გონებასა სტაცეს ეს ჩვენის დროის ჭაბეკი ამოლონი. ეს ქალი ყველგან უკან დასდევდა ბელიუს და წერილს წერილზე უგზავნის, რომ მიგვიყვე, ნუთუ საფიო. რადგან ეს ახალგაზდა ქალი ეტმეტად ფდიდარი და ერთადერთი პატრონი თავისის ქონებისა, ამიტომ არაფერი უშლის ხელს, რომ მხლოდ თავისს მიერ შეყვარებულს კაცს სდიოს უკან. ამ ქალს უკანასკნელს დროს ისე აუშალა თავი, რომ ამისი გაკაფნიერება ყველაფერში კადნერს ამერიკელ ქალებსაც-აკ უკვირო და უოცდებათ. სამე იმაში გახლავსო, რომ რადგან კოსინს არტისტთან მიწერილი წერილებზე პასუხი არ მიეღია, დამპარა ესარილია სცენისაკენ, როგა ბელიუს ეთამაშნია, სპექტიერად. ტყვეა არავის მოხვედრია. მეს შეიდგე მისს კოსინს თვალ-ყურს ადევნებს ერთი პოლიციელი, მაგრამ ეერც ამ გარემოებამ შეაფერხა ეამაწყალი ქალი და ორჯელ კიდევ ისროლა დამპარა. არტისტის დასამშვიდებლადა და დასდინჯდებად ნიუ-იორკის პოლიციამ განაკარგულება გასცა და ეამაწყალი ქალი დაეპატიმრებინა. ხოლო ასეთს განაკარგულებას მხოლოდ ნიუ-იორკის შტატში აქვს ძალა და ამიტომ ეამაწყალი ქალი ჭარიეტა ადვილად გაუსხლტა ხელიდგან პოლიციას და სხვა შტატში გადასხლდა. კირლ ბელიუმაც თავისის მხრივ წერილი დაბეჭდა ეა ბეჭდში ქალთა დასამშვიდებელად, რომ სიყვარულის წერილები ალარ გეზავნათ და დამპარეანი ალარ ესროლნათ ეამაწყალის კაცისათვის. აი ეს წერილი:

„ეამოწყალესო ქალბატონნო! თქვენ დაბეღლიანთა მწერა, რომ ესაიმავნების ასაცილებლად ცოლი შეეგრთო. გარდწყვნეთ, სიამოვნებით შეეგრთადი ცოლს, ცოლიანი, რომ არა ვეოფილიეკი. მარადალი, გაზეთები დღე ყოველ ჩაჭჩიჩრნეეენ, ვითომ ჯერ ცოლი არ მეთხოვნოს, მაგრამ ეე მანც გაიწყმუნებული ვარ, რომ ცოლი მყავს, არა ულამაზო ინგლისელი ქალი, რომელიც ამ ეამად დროებით სტუმრად არის თავისს მშობლებისს. გეკადნიერდები და აქეე დაგურთავ, რომ ზოგიერთის გაზეთის სიტყვით არამც თუ ცოლანი ვარ, თურმე რამდენიმე ცოლიც მყავს. დარწყმენით სწერენ, ვითომ მე სიდუმლოდ ჯვარი დამეწერნოს ერთ მადალ ხარისხოვან ინგლისსა ქალზედ, ვითომ თავი დამეტენებინოს მეორე ცოლისთვის და ეამაწყალებისთვის, რომელთა რიცხვი ნამდვილად არ მახსოვს. ამსა გარდა, ვითომ ქმარი ვიყო ერთის არტისტის ქალისა (სახელი ალარ მაგონდება) და ეს ქალი ბელიეელში დამეგდოს. ლონდონის გაზეთები კიდევ თავისის მხრივ მოუთხრობენ მეორესეკენს, ვითომ სეენრო ვიყო ერთის ქალის ამერიკელ დუზეერისა ქალისა. ამას გარდა ამაგ გაზეთების სიტყვეთ, ერთი ცოლი მყავს, რომელსაც უკვე შეუტანია ეასსეარენებელად სარჩოვარი, და ორიც კიდევ სხვა, რომელნიც თავისს ხეედრს დაეშარჩილეკიან და ამ ეამად პარიეში სცხოვრეენ. ეს ამბები ნამდვილის წყარიდგან არის შეტეუობილი და ამიტომ ჩენის მხრივ დიდი უზრდელობა და კადნიერება იქნება, რომ არ დავეიდეკრო და არ ვირწმეენო. ამ ამბებზე არაფერს ვიტყვი, უარს არასა ვეუბე და ამ თავეთვე თახანმა ვარ ყველაფერისა, მხოლოდ იმ პირობითაკი, რომ დამპარა არავინ ალარ მესროლოს. იმედი მაქვს, რომ ამ სთხოვარს ყველა კეთილნენ სთხოვრად ჩასთვლის და შეიწყალარეს.

დავ ეთები თქვენი უმორჩილესი
მონა-ეოსასსურე
კირლ ბელიუ.

დეპეშა

21 თებერვალი

პეტერბურგი. გამოცხადებულია უმაღლესი ბრძანება სახელმწიფო საბჭოს მიმართ. ბრძანება შეეხება იმ წესს, რა წესითაც უნდა იქმნან მიცემულნი პასუხის გებაში წევრნი სახელმწიფო საბჭოსანი, მინისტრები და მთავარ-პართველნი: თუ მათ მიერ დარღეეულია მოეალეობა სამსახურისა, ამის შესახებ მოხსენება უნდა წარედგინოს მის უდიდებულესობას და, თუ მისმა უდიდებულესობამ შეიწყნარა მოხსენების საბუთები, იგი მოხსენება გადაეცემა საერო და სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტებს სახელმწიფო საბჭოსას, რათა იქ იქმნას განხილული არა ნაკლებ შვიდის წევრის მიერ. როცა დეპარტამენტი მოისმენს ბრალდებულის საბუთებსა და ჩვენებას, შეჰკრებს საქმის შესახებს ცნობათა, გადასწყვეტს რა მიმართულება მიეცეს ამა საქმესა. თუ საჭირო იქნება წინასწარი გამოძიება, ეს გამოძიება უნდა მიენდოს ერთერთს სენატორს სენატის საკასაციო დეპარტამენტისას. ხოლო პროკურორის თანამდებობა უნდა შეასრულოს იუსტიციის მინისტრმა. გათავებული და გამოძიებული საქმე იუსტიციის მინისტრის აზრის ზედ-დართვით უნდა გადაეცეს საერო და სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტს გადასაწყვეტად. დეპარტამენტის აზრი ან საქმის მოსაბმის გამო, ან გადახდევინების შესახებ თვინიერ სასამართლოისა, გინა სამართალნი მიცემის თაობაზედ უნდა მიერთვას მის უდიდებულესობას, თუ დეპარტამენტის გარდაწყვეტილება ერთობილი არ არის, მაშინაც ეს გარდაწყვეტილება მის უდიდებულესობას წარედგინება. უკეთუ უმაღლესად დამტკიცდა აზრი დეპარტამენტისა, რომ სამართალნი მიეცემენ იქმნას ესა და ეს ბრალდებულნო, მაშინ შესდგება სამრალმდებელო ოქმი, რომელიც უნდა დასწეროს იუსტიციის მინისტრმა და წარუდგინოს უმაღლესს სასამართლოს. იმ სასამართლოს, ყოველ ცალკე შემთხვევის გამო, დაეწესებს მისი უდიდებულესობა უმაღლესის ბრძანებით. სასამართლოს თავ-მჯდომარე უნდა იყოს თავ-მჯდომარე სახელმწიფო საბჭოსი, წევრებად-თავ-მჯდომარენი საბჭოს დეპარტამენტებისა და თავ-მჯდომარენი სენატის საკასაციო დეპარტამენტებისანი და ამას ვარდა ის თავ მჯდომარენიც, რომელნიც ამ დეპარტამენტების შეერთების დროს თავ-მჯდომარეობენ ხოლმე. ამ შემთხვევაში პროკურორის თანამდებობას ასრულებს იუსტიციის მინისტრი. რაიცა შეეხება დამცველთა და ვექილთა დანიშნასა და თხოვნის მიღებას შეწყნარების თაობაზედ, ის წესები უნდა იქმნას შესრულებული, რომელიც მოხსენებულია სასლის სამართლის კანონთა მე-1064 და 1065 მუხლში.

გაზეთი „Русское Дѣло“ მესამედ იქმნა გაფრთხილებული, შეაყენეს ექვსის თვეით და ამასთანავე საცენზურო წესდების მე-144 მუხლის შენიშვნისამებრ უნდა იქმნას დასჯილი, რადგან ეს გაზეთი იმ მიმართულებას, რომლისათვისაც უკვე გაფრთხილებულ იქმნა ორჯელ და დასჯილიც, თავს არ ანებებს და, პირიქით, ეხლა უფრო ძალიან მისდევს.

ბელგრადი. მკვიდრნი მეტად აღელვებულნი არიან: ხმა დადის, რომ მეფეს გადაწყვეტილი აქვს სახელმწიფოს მართვაც თავი დანებოს და სამუდამოდ საცხოვრებლად საზღვარგარეთ წავიდესო.

პეტერბურგის ბირჟა, 21 თებერ.

	ფასდებული.	გაყიდვის ფასი.	ბოლოდ ფასი.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ზუთ-მანათიანი ოქრო .	— „	— „	7 40
ტომაფოსნის კუპონები .	— „	— „	148¼
მანათიანი ვერცხლის ფული	— „	— „	1 10
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	271	— „	— „
—მეორისა	— „	— „	251
გირავნობის ფურცელი ტფილისის ბანკისა .	— „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა . .	— „	— „	— „
ტფილისის საერთაერთო ნდობის საზოგადოებისა	— „	— „	— „

საკალენდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩვენ (1889) წელიწა